

List of Signatures

Page 1/1

 Pilar 3 rapport Drangedal Sparebank 2023.pdf

Name	Method	Signed at
Thors, Jan Gunnar	BANKID	2024-05-15 12:47 GMT+02
Garvik, Birgitte Marie T	BANKID	2024-05-15 12:44 GMT+02
Rønningen, Gro Bente	BANKID	2024-05-15 12:43 GMT+02
Nærum, Kjell	BANKID	2024-05-15 12:28 GMT+02
Lunde, Arne	BANKID	2024-05-15 10:48 GMT+02
Kåsa, Anne Britt	BANKID	2024-05-15 12:46 GMT+02

This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

External reference: F05470105EC74280A4BEF491E0A75CEA

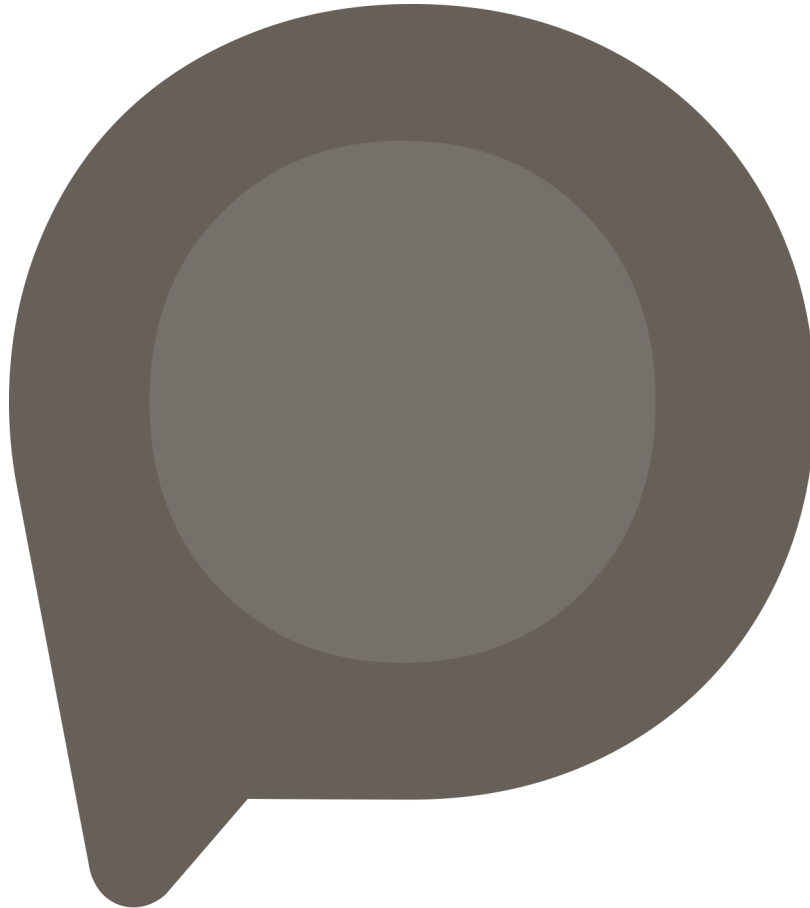

**DRANGEDAL
SPAREBANK**

Pilar 3 rapport

Offentliggjøring av informasjon i samsvar med offentliggjøringskravene i kapitalkravsregelverket (CRR/CRDIV-forskriften, kapitalkravs forordningen (CRR) del 8).

31. desember 2023 – styregodkjent 15. mai 2024.

This file is sealed with a digital signature.
The seal is a guarantee for the authenticity
of the document.

Document ID:
F05470105EC74280A4BEF491E0A75CEA

Styrets erklæring

Styret holder seg orientert om bankens økonomiske stilling og risikosituasjon gjennom jevnlig rapporter og etablerte varslingsprosesser. Strategier, risikoappetitt, planer og retningslinjer for å identifisere, styre, overvåke, kontrollere og rapportere risikoer som banken er, eller kan bli utsatt for, er fastsatt av styret, som også gjennomgår og godkjenner de ovennevnte dokumentene minst årlig. Det er styrets vurdering at risikostyring i Drangedal Sparebank er tilfredsstillende og i samsvar med bankens profil og strategi.

Styrets uttalelse om bankens risikoprofil

Drangedal Sparebank er en regional bank med en sterk markedsposisjon i Drangedal Kommune. Banken er en viktig driver for både lokalsamfunn, kunder, ansatte og eiere. Banken tilbyr finansielle produkter og tjenester innenfor finansiering, sparing og forsikring mot både privat- og næringssegmentet. Banken inngår i LOKALBANK-alliansen, sammen med ni andre banker.

Styret i Drangedal Sparebank har vedtatt en målsetning om at banken skal ha rammestyring og strategi som gir en klar pekepinn på om banken skal ha lav risiko eller moderat risiko på de ulike risikoområdene banken opererer i. Det er videre fastsatt målsetninger for hvert vesentlig risikoområde. Styrefastsatte risikoappetitt og risikorammer implementeres gjennom intern risikostyring. Det er vedtatt egne retningslinjer for hvert vesentlig risikoområde, herunder kredittrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko og likviditetsrisiko.

Risikorammer følges kontinuerlig gjennom etablert monitoring- og rapporteringsrammeverk. I de tilfeller der det vurderes at risikoen er større enn det som er akseptabelt, skal det settes i gang tiltak for å redusere risikoen.

Kapitalsituasjonen i banken følges kontinuerlig gjennom interne beregninger og rapporteringer. Styret har fokus på at kapitalen er tilpasset mål, strategier, risikoprofil og regulatoriske krav. Dette gjøres gjennom en årlig prosess for evaluering av styring og kontroll, herunder kapitalbehovsvurderinger.

Banken er godt kapitalisert. Ved utgangen av 2023 var ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og total kapitaldekning på hhv. 17,75, 19,58 og 22,87 prosent. Dette er hhv. 3,75, 4,08 og 5,37 prosentpoeng høyere enn de regulatoriske minimumskravene til kapitaldekning ved utgangen av 2023. Dette er videre 2,75, 3,08 og 4,37 prosentpoeng høyere enn bankens interne kapitalmål til kapitaldekning ved utgangen av 2023.

Uvektet kjernekapitalandel var 9,25 prosent ved utgangen av 2023. Dette er 6,25 prosentpoeng over minimumskravet til uvektet kjernekapitalandel på 3 prosent og 4,25 prosentpoeng høyere enn bankens interne kapitalmål for uvektet kjernekapitalandel. Konsolidert uvektet kjernekapitalandel var 7,81 prosent ved utgangen av 2023. Dette er 4,81 prosentpoeng høyere enn de regulatoriske minimumskravene til uvektet kjernekapitalandel og 2,81 prosentpoeng høyere enn bankens interne mål for uvektet kjernekapitalandel.

Kredittrisiko: Kredittrisiko er det største risikoområdet i banken. Banken har en moderat risikoprofil for kredittrisiko. Det er fastsatt risikorammer for fordeling på risikoklasser, andel mislighold, geografisk eksponering i henhold til definerte kjerneområdet, sum store engasjementer, andel BM, konsentrasjon innenfor næringskategorier og vekstmål. Boliglån utgjør hoveddelen av bankens utlånsportefølje og banken har lav BM andel. Bankens kreditteksponeringer vurderes å ha lav risiko. Lav risiko er dokumentert ved lave historiske tapsnivåer. Gjennomsnittlige tap ligger på 0,03 % av bankens utlånsportefølje de siste 3 årene. I 2022 og 2021 er det reversert tidligere tapsavsetninger slik at det er inntektsføring på tap disse årene. Resultatene fra stresstester som gjennomføres som en del av kapitalbehovsvurderinger, viser også at bankens portefølje har lav kredittrisiko.

Operasjonell risiko: Styring av operasjonell risiko tar utgangspunkt i bankens overordnede retningslinjer for styring av risiko og retningslinjer for operasjonell risiko. Styre har vedtatt at overordnet risikotoleranse for operasjonell risiko er lav. Banken har ikke hatt noen vesentlige tap knyttet til operasjonell risiko i 2023, og totale operasjonelle tap i 2023 var ca 0,9 MNOK, noe som ligger noe over ett normalt nivå for banken. Gjennomsnittlige operasjonelle tap de siste 3 årene ligger på under 0,5 MNOK.

Markedsrisiko: Styring av markedsrisikoen tar utgangspunkt i bankens retningslinjer for markedsrisiko som er underordnet bankens policy for virksomhets- og risikostyring. Styret har fastsatt at overordnet risikotoleranse for markedsrisiko skal være lav. Eksponeringer mot markedsrisiko er ikke en del av bankens kjernevirksomhet. Banken har begrenset eksponering mot markedsrisiko gjennom svingninger i aksjekurser, kredittspreader, renter og valutakurser. Banken har ikke hatt noen realiserte tap av betydning knyttet til markedsrisiko i 2023.

Konserninterne transaksjoner og transaksjoner med tilknyttede parter

Banken har ikke hatt noen transaksjoner internt i konsernet eller med tilknyttede parter som har vesentlig påvirkning på bankens risikonivå i 2023.

Denne pilar 3-rapporten inneholder informasjon som kreves etter gjeldende krav for offentliggjøring i kapitalkravsregelverket. Rapporten er utarbeidet i samsvar med bankens retningslinjer for offentliggjøring av finansiell informasjon, samt i samsvar med interne prosesser, systemer og kontroller.

Denne rapporten ble utarbeidet av bankens administrasjon og godkjent av styret 15. mai 2024.

15. mai 2024.

Arne Lunde

Styrets leder

Jan Gunnar Tors

Styrets nestleder

Birgitte M. T. Garvik

Styremedlem

Anne Britt Kåsa

Styremedlem

Gro Bente Rønningen

Ansatte representant

Kjell Nærum

Adm. banksjef

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	4
1.1 Formål	4
1.2 Konsolidering	5
1.3 Proporsjonalitetsprinsippet	5
2. Prosessen for utarbeidelse av rapporten.....	6
3. Ikke-vesentlig, fortrolig og konfidensiell informasjon	6
4. Frekvens og publisering	6
5. Risikostyring.....	7
6. Kapital- og likviditetssituasjon	17
6.1 Kapitalkrav og beregningsgrunnlag.....	17
6.2 Nøkkeltall	18
6.3. Kredittrisiko	20
7. Godtgjørelsesordninger.....	31
7.1 Retningslinjer for godtgjørelsesordninger	31
7.2 Kvantitative opplysninger om godtgjørelser	35

1. Innledning

1.1 Formål

Denne rapporten gir informasjon om risikostyring, kapital- og likviditetssituasjon, samt informasjon om godtgjørelsesordninger i Drangedal Sparebank. Rapporten er utarbeidet i tråd med gjeldende offentliggjøringskrav i kapitalkravs forordningen (CRR) med tilhørende tekniske standarder (RTSer) som er inkorporert i CRR/CRD IV-forskriften, samt veiledninger fra den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) på området.

Informasjonen er gitt på morbanknivå som en følge av at banken ikke har mottatt SREP-tillegg på konsolidert nivå per 31. desember 2023. Hvis det på enkelte områder benyttes et annet tidspunkt, presiseres dette særskilt. Alle tall er oppgitt i tusen NOK med mindre annet fremgår i dokumentet og tallgrunnlag er per 31.12.2023.

1.2 Konsolidering

Tabellen nedenfor gir en oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper eller felles kontrollert virksomhet, selskaper hvor investeringen er fratrukket i ansvarlig kapital og selskaper i konsernet som ikke er konsolidert og hvor investeringen ikke er fratrukket i ansvarlig kapital.

Selskaper som er delvis konsolidert – egenkapitalmetoden (tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet)

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretnings-kontor	Type virksomhet
Eika Boligkreditt AS	22 973 956	98 155	1,61 %	1,61 %	Oslo	Boligkredittselskap
Verd Boligkreditt AS	74 533	80 286	5,32 %	5,32 %	Bergen	Boligkredittselskap
Brage Finans AS	445 779	10 672	0,32 %	0,32 %	Bergen	Kredittforetak
sum		189 113				

Selskaper hvor investeringen er fratrukket i ansvarlig kapital

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretnings-kontor	Type virksomhet
Eika Boligkreditt AS	22 973 956	98 155	1,61 %	1,61 %	Oslo	Boligkredittselskap
Verd Boligkreditt AS	74 533	80 286	5,32 %	5,32 %	Bergen	Boligkredittselskap
Brage Finans AS	445 779	10 672	0,32 %	0,32 %	Bergen	Kredittforetak
Frende Holding AS	44 971	27 153	0,67 %	0,67 %	Bergen	Finansielt Holdingselskap (forsikring)
Balder Betaling AS	274 750	8 423	0,96 %	0,96 %	Bergen	Finansieringsvirksomhet (Vipps)
Scandinavisk Data Senter (SDC)	10 068	6 249	0,58 %	0,58 %	Ballerup (DK)	Data sentral
Øvrige		4 898				
sum fradrag		235 836				

Selskaper som ikke er konsolidert og hvor investeringen heller ikke er fratrukket i ansvarlig kapital - datterselskap.

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Eierandel	Andel av stemmerett	Forretnings-kontor	Type virksomhet
Myren Næringsbygg AS	1 000	11 859	100,00 %	100,00 %	Skien	Utleie fast eiendom

1.3 Proporsjonalitetsprinsippet

Drangedal Sparebank oppfyller kravene for å bli definert som «en liten og ikke-kompleks» bank etter CRR artikkel 4(1)(145). Disse kravene er følgende:

- Forvaltningskapital er mindre/lik 5 mrd euro
- Ikke krav om eller forenklet krav til gjenopprettingsplaner/krisehåndtering
- Handelsportefølje er mindre/lik 5 prosent av forvaltningskapitalen og er mindre/lik 50 millioner euro
- Verdien av derivater i handelsporteføljen er mindre/lik enn 2 prosent av balanseførte og ikke-balanseførte poster, samt at total derivatportefølje er mindre/ lik 5 prosent
- Mer enn 75 prosent av eiendeler og forpliktelser er med motparter innenfor EU/EØS
- Banken bruker ikke interne modeller for å beregne kapitalkrav
- Banken har ikke kommunisert til tilsynsmyndighetene om at banken har innvendinger mot å bli kvalifisert som små, ikke-kompleks bank.
- Banken har ikke fått beskjed fra Finanstilsynet om at banken ikke blir definert som en «liten og ikke-kompleks» bank.

Drangedal Sparebank har ikke noen verdipapirer som er notert på et regulert marked.

Informasjonen i denne rapporten bygger på offentliggjøringskravene (CRR artikkel 433b) for «mindre og ikke-komplekse» foretak som ikke har noterte verdipapirer på et regulert marked.

2. Prosessen for utarbeidelse av rapporten

Pilar 3-rapporten er utarbeidet i tråd med bankens retningslinjer for offentliggjøring av finansiell informasjon. Retningslinjene godkjennes av styret. Hovedelementer/prinsipper i retningslinjene er følgende:

- Pilar 3-rapporten utarbeides i samsvar med regulatoriske krav for offentliggjøring
- Interne prosesser, systemer og kontroller sørger for informasjonen i pilar 3-rapporten er korrekt.
- Informasjon i pilar 3-rapporten gir tilstrekkelig informasjon til markedsaktører og tredje parter om bankens risikoprofil.
- Pilar 3-rapporten går gjennom samme verifiseringskontroller som styrets årsberetning.

Denne rapporten ble utarbeidet av administrasjonen og er godkjent av styret 15. mai 2024.

3. Ikke-vesentlig, fortrolig og konfidensiell informasjon

Etter CRR artikkel 432 kan banken unnlate å offentliggjøre informasjon som enten er ikke-vesentlig, fortrolig eller konfidensiell. Banken har vurdert, basert på kriterier gitt i EBAs retningslinjer EBA/GL/2014/14 (*Guidelines on materiality, proprietary and confidentiality and on disclosure frequency under Articles 432(1), 432(2) and 433 of Regulation (EU) No 575/2013*), hvorvidt det foreligger en slik informasjon etter offentliggjøringskravene. Banken har kommet til konklusjon at informasjonen som banken må offentliggjøre i pilar 3-rapporten etter offentliggjøringskravene, ikke faller under unntakene gitt i artikkel 432 i CRR.

Banken benytter seg ikke av unntaket for offentliggjøring av informasjon i denne rapporten.

4. Frekvens og publisering

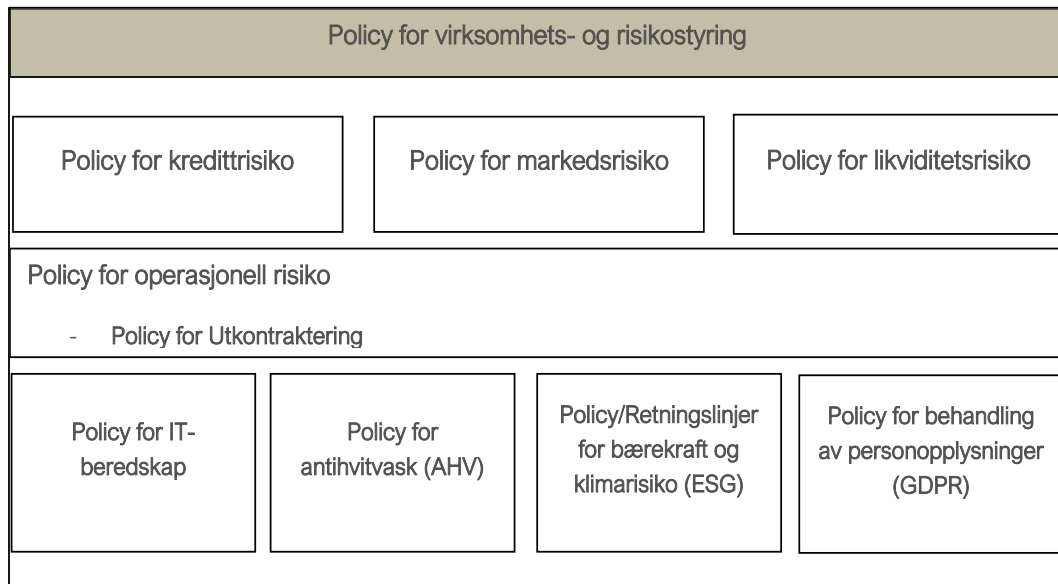
Denne rapporten publiseres årlig rett etter publisering av årsrapporten.

Rapporten er tilgjengelig på bankens nettside: www.drangedalsparebank.no.

5. Risikostyring

Risiko- og kapitalstyring skal støtte opp bankens strategiske utvikling og mål, samt sørge for finansiell stabilitet og forsvarlig forretningsdrift. I oversikten under er det listet opp de viktigste overordnede dokumenter som er førende for bankens risikoprofil.

Styret fastsetter bankens risiko- og kapitaltoleranse og konkretiserer dette gjennom mål og rammer.

Bankens visjon er at Drangedal Sparebank skal oppleves som den mest kundevennlige banken i sitt marked.

Drangedal Sparebank er en lokalt forankret og selvstendig rådgiverbank med hovedbase i Drangedal Kommune. Banken tilbyr konkurranse-dyktige og relevante finansielle produkter og tjenester til folk flest og til mindre, lokale bedrifter innenfor bankens definerte markedsområde. Banken skal være en aktiv medspiller i utviklingen av lokalsamfunnet i primær markedsområdet. Banken skal være en kompetanseintensiv virksomhet som skal være attraktiv for kompetente og kundeorienterte medarbeidere.

Tabellen under viser risikotoleransen innenfor de ulike forretningsområdene:

Risikotype	Risiko-toleranse	Vurdering/kommentar
Kredittrisiko	MODERAT	Med kredittrisiko forstås risiko for tap av hovedstol og renter samt risiko for ekstra kostnader knyttet til at bankens låne- og kredittkunder ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser iht. avtaler. Dette samtidig med at etablerte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Kredittrisiko omfatter også tapsrisikoen knyttet til avgitte garantier for oppfyllelse av kunders forpliktelser.
Likviditetsrisiko	LAV	Med likviditetsrisiko forstås risikoen for at banken ikke klarer å innfri sine gjeldsforpliktelser. Likviditetsrisiko er også risikoen for at banken ikke kan refinansiere sin gjeld og/eller finansiere sin aktivitet uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av ekstra dyr finansiering, eller i form av prisfall på likvide eiendeler som må realiseres.
Markedsrisiko	LAV	Med markedsrisiko forstås risiko for tap som følge av svingninger i aksjekurser, kredittspreader, renter og valutakurser. Risiko for tap ved svingninger i aksjekurser og kredittspreader er knyttet til bankens beholdning av finansielle instrumenter. Risiko for tap ved svingninger i valutakurser og renter både er knyttet til bankens beholdning av finansielle instrumenter og øvrige virksomhet.
Operasjonell risiko	LAV	Med operasjonell risiko menes risiko for tap som følge av utilstrekkelige/sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Dette omfatter juridisk risiko, compliance risiko, belønnings/insentivrisiko og omdømmerisiko. En underpolicy på utkontraktering er også besluttet under operasjonell risiko.
Risiko for hvitvasking og terrorfinansiering	LAV	Risikoen for at banken og bankens produkter/tjenester blir benyttet til hvitvasking og terrorfinansiering, samt at banken ikke er compliant iht lovverk og forskrifter. Dette inkluderer risiko for sanksjoner fra myndighetene, risiko for økonomisk tap (f.eks. erstatningsansvar) samt omdømmerisiko eller pålegg.
IKT-risiko	LAV	Risikoen for at banken og bankens produkter/tjenester blir utilgjengelig pga mangler i kommunikasjon, datalagring, informasjonsbehandling etc samt datainnbrudd. Risiko for at banken ikke etterlever interne retningslinjer og rutiner for IKT-virksomheten og IKT-forskriften.
Risiko for brudd på personvernregelverk (GDPR)	LAV	Risiko for at banken ikke etterlever personvernregelverket. Dette inkluderer risiko for sanksjoner fra myndighetene, risiko for økonomisk tap (f.eks. erstatningsansvar) samt omdømmerisiko eller pålegg.

Risiko for brudd på bærekraft og klimarisiko (ESG-risiko)	LAV	Risiko for brudd på retningslinjene for samfunnsansvar og bærekraft. Dette inkluderer risiko for sanksjoner fra myndighetene, risiko for økonomisk tap (f.eks. erstatningsansvar) samt omdømmerisiko eller pålegg.
Compliance-risiko	LAV	Compliancerisiko er risikoen for brudd på lover, forskrifter, andre relevante myndighetsbestemmelser og interne regelverk, som blant annet innebærer; brudd på etiske retningslinjer, risiko for sanksjoner fra myndighetene, risiko for økonomiske tap mv.

ICAAP

Det skal gjennomføres en årlig vurdering av risikonivå og beregning av kapitalbehov. Retningslinjene for ICAAP beskrives i bankens ICAAP-dokument. Styret skal godkjenne utforming og metodevalg for kapitalbehovsvurderingen og stresstester. På grunn av bankens eierskap i samarbeidende gruppe og boligkredittforetak skal bankens og selskapenes kapitaldekning konsolideres i henhold til bankens eierandeler i selskapene. Konsolidert kapitaldekning og konsolidert kapitalkrav/behov er utgangspunktet for fastsettelse av bankens kapitalmål. Risikoberegning og vurdering av kapitalbehov skal baseres på bankens regnskap og budsjett, samt krav og rammer i de policydokumentene for de ulike risikoområder. Det er viktig at banken har tilstrekkelig kapital til å tåle en nedgangskonjunktur med negative resultater, der det kan være problematisk å innhente ny kapital. Bankens utarbeider derfor stresstester, som viser effekten på kapitaldekningen av et alvorlig økonomisk tilbakeslag. I bankens vurdering av likviditets- og finansieringsrisiko i ICAAP-dokumentet gis det en beskrivelse av strategier, policy og rammer på området. Bankens beskriver i dokumentet likviditetsbehov på kort og lang sikt, samt resultater av gjennomførte stresstester. Utvikling og status på bankens likviditetsbuffer dokumenteres. Bankens beskriver i ICAAP-dokumentet også styrings- og kontrollsystemer knyttet til likviditetsrisikoen i banken. Bankens mottok et pilar-2 krav på 2,20 % i 2018 på morbank. Bankens forventer å motta ett konsolidert pilar-2 tillegg i 2024. Revisor skal gjøre en skriftlig, uavhengig vurdering av bankens ICAAP/ILAAP-prosess.

GJENOPPRETTINGSPLAN

Bankens har utarbeidet en gjenopprettingsplan, vedtatt av styret, som er en integrert del av bankens rammeverk for risikostyring. Planen omfatter en oversikt over indikatorer for kapital, likviditet, lønnsomhet og eiendelskvalitet som bankens følger opp minst kvartalsvis for å overvåke risikoen for kapital -og likviditetsmangel i bankens. Planen inneholder i tillegg en detaljert oversikt over hvilke tiltak bankens kan benytte dersom en stress-situasjon inntreffer. Tiltakenes effekt og gjennomførbarhet er dokumentert i planen. Planen inneholder også en beskrivelse av bankens gjenopprettingskapasitet for kapital og likviditet i en generell krise og i en bankspesifikk krise. Gjenopprettingsplanen inneholder også en beskrivelse av hvem som er ansvarlig for kommunikasjonen i en krisesituasjon, og hvem som skal varsles dersom bankens kommer i en kritisk situasjon. Bankens har en egen beredskapsplan for likviditet, som er samordnet med bankens gjenopprettingsplan.

FORSVARSLINJER

Banken er organisert i tre forsvarslinjer. Målsettingen er å bidra til styring og kontroll bankens virksomhet og sikre tilstrekkelig ansvarsdeling mellom bankens avdelinger og hindre interessekonflikter.

Styret har det overordnede ansvaret for å påse at banken har en forsvarlig kapitaldekning og at kapitaldekningen tilfredsstillende regulerer krav. Styret skal videre påse at risikostyring og internkontroll i banken sikrer god virksomhetsstyring og etterlevelse av lov- og forskriftskrav, samt bankens interne retningslinjer. Styret fastsetter bankens strategi, samt risikoappetitt og overordnede risikorammer. Bankens risiko- og revisjonsutvalg velges av og blant styrets medlemmer. Utvalget er underlagt styret og har i oppgave å foreta grundige vurderinger av utvalgte saksområder, herunder sikre at bankens har en uavhengig og effektiv ekstern- og internrevisjon, en tilfredsstillende regnskapsrapportering og risikohåndtering i samsvar med lov og forskrift.

Ledelsen, herunder administrerende banksjef har ansvar for at det er etablert en forsvarlig risikostyring og internkontroll på bakgrunn av policyer og retningslinjer fastsatt av bankens styre. Administrerende banksjef skal påse at bankens risikostyring og internkontroll er dokumentert i henhold til gjeldende lover, forskrifter og vedtekter, og skal minimum årlig utarbeide en samlet vurdering av risikosituasjonen som skal forelegges styret for behandling.

Risikostyrings- og compliancefunksjonen rapporterer til administrerende banksjef, og kan rapportere direkte til styret i tilfeller der styret ikke får nødvendig informasjon om vesentlige risikoer via den alminnelige rapporteringen.

RISIKO OG KAPITALSTYRING

Risiko- og kapitalstyring i Drangedal Sparebank skal støtte opp under bankens strategiske utvikling og måloppnåelse og danne grunnlaget for god virksomhetsstyring. Videre skal den bidra til å sikre finansiell stabilitet og en akseptabel formuesforvaltning. Bankens risikostyring skal ha et helhets perspektiv, tilpasset størrelse og kompleksitet. Bankens overordnede risikoprofil skal lav til moderat.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er rammeverket basert på følgende elementer:

- strategier og retningslinjer
- organisering
- rapportering og oppfølging
- internkontroll og compliance (etterlevelse)

Organisering og ansvar

Ansvaret og gjennomføring av bankens risikostyring og kontroll er delt mellom bankens styre, ledelsen og operative enheter. Styret har det overordnede ansvaret for bankens risikostyring. Styret skal beslutte bankens risikoprofil og vedta rammer og overordnede retningslinjer for risikostyringen.

Administrerende banksjef har ansvaret for å operasjonalisere styrets målsettinger og retningslinjer, og sammen med bankens ledergruppe vedlikeholde og utvikle rammeverket

for risikostyringen. Rammeverket består av metoder, prosesser, konkrete retningslinjer og rutiner som er innført for å utføre aktivitetene i risikostyringen. Administrerende banksjef skal sørge for at det utarbeides rapporter som gir styret grunnlag for å vurdere om risikoen ligger innenfor godkjent risikoprofil.

Risikokontrollfunksjonen kontrollere etterlevelsen av styrets beslutninger og utarbeider faste risikoreporter til ledelsen og styret. Risikostyring er en del av bankens løpende internkontrollprosess.

Compliancefunksjonen identifiserer og vurderer overholdelse av lover, forskrifter, bransjestandarder og annet regelverk, samt utarbeider rapporter til ledelsen og styret. Alle ledere i Drangedal Sparebank har ansvar for å styre risiko og sikre god kontroll innenfor eget ansvarsområde i tråd med bankens vedtatte risikoprofil. For å sikre god økonomisk og administrativ styring, skal den enkelte leder ha nødvendig kunnskap om vesentlige risikoforhold i banken og innenfor eget ansvarsområde.

For de største risikogrupperne er det utarbeidet egne retningslinjer som gir mer detaljerte beskrivelser av risikoen og hvordan banken skal opptre for å redusere risikoen. Det rapporteres periodisk til ledelsen og styret innenfor de ulike risikogrupperne.

Sentralt i bankens risikostyring er vurderingen av bankens total kapitalbehov (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Prosess). I denne prosessen foretas det vurderinger av de risikoene banken er eksponert for, samt en tilhørende vurdering av styring og kontroll. Basert på disse vurderingene foretas det en beregning av kapitalbehovet for å dekke disse risikoene. Dette oppsummeres minst en gang i året i bankens ICAAP-dokument.

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som faren for tap som oppstår som følge av at låntakere ikke har evne eller vilje til å betjene sine forpliktelser overfor banken. Kredittrisikoen i bankens utlånsportefølje representerer den største risikoen i Drangedal Sparebank. Den overordnede kredittstrategien fastsetter at banken skal ha en lav til moderat risikoprofil. Kredittrisikoen styres gjennom rammeverket for kredittinnvilgelse, engasjementsoppfølging og porteføljestyling. Bankens styre følger løpende opp utlånsporteføljen med det formål å kunne foreta justeringer av bankens retningslinjer for kredittpolicy for å begrense risikoen i porteføljen.

Det legges vekt på løpende tilpasning av mål og rammer for god styring av kredittrisiko. Bankens bevilgningsreglement og fullmakter er basert på risiko knyttet til sannsynligheten for mislighold og sikkerhetsdekning. Fullmaktstrukturen bygger på rådgiverens kompetanse og risikoklassifisering av kunden.

Banken benytter et risikoklassifiseringssystem for å overvåke kredittrisiko i nærings- og personkundeporteføljen. Systemet er basert på en modell som beregner kundens sannsynlighet for mislighold (PD) de kommende 12 måneder. Modellene leverer egne estimater på søknadsmodell for PM og BM basert på input fra Experian. Adferdsmodellen for PM og BM er utviklet av SDC. Alle kunder med kreditteksponering risikoklassifiseres, hvor risikoklassen oppdateres månedlig. For kunder oppdateres risikoklassen med eksterne data ved innhenting av ny kredittvurdering. Risikoklassifiseringen benyttes i banken til å

beslutningsstøtte på enkeltkunder og til overvåkning og rapportering på porteføljenivå. Banken deler engasjementene inn i 10 risikoklasser med bakgrunn i kundens PD. I tillegg har banken risikoklasse 11 for misligholdte engasjementer.

Banken foretar tapsvurderinger som i henhold til regelverket i IFRS 9 er basert på forventet tap (Expected Credit Loss – ECL) Lokalbankalliansen har i samarbeid med SDC utviklet en ECL-modell som banken benytter som grunnlag for sine tapsvurderinger.

Banken risikopriser nærings- og personkundeengasjement utfra risikoklasse, betjeningsevne og sikkerhetsdekning. Det har blitt utarbeidet validering av PD modellverket på grunnlagstall per 30.09.2023.

Miljø- og bærekrafts risiko

Klimarisiko er risiko knyttet til klimaendringer som kan føre til økt kredittrisiko og finansielle tap, samt omdømmerisiko og konsekvenser for finansiering. Overgangsrisiko vurderes som mest relevant risiko for banken, da det gjelder risiko knyttet til samfunnets tilpasning til klimaendringer, nye reguleringer, ny teknologi og endret etterspørsel fra investorer og forbrukere.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risiko for tap på poster i og utenfor balansen som følge av svingninger i observerbare markedsvariabler som renter, valuta og verdipapir. Markedsrisiko oppstår i hovedsak fra bankens investeringer i aksjer, fond og egenkapitalbevis, plasseringer i sertifikater og obligasjoner, samt kjøp og salg av rentederivater. Hensikten med bankens eksponering i markedsrisiko er i hovedsak å tilfredsstille likviditetskrav og bidra til bankens inn- og utlånsaktivitet. Overskuddslikviditet skal bidra til akseptabel avkastning uten at banken utsettes for risiko som truer dens eksistens på kort eller lang sikt. Som følge av alliansetilknypning utsettes bankens også for markedsrisiko gjennom plassering i strategiske eierposter. Bankens markedsrisikoprofil skal være lav. Markedsrisikoen måles og overvåkes på bakgrunn av rammer fastsatt av styret. Banken benytter ulike porteføljesystemer for å måle markedsrisikoen mot de fastsatte rammene. Rammene revideres årlig, og fastsettes på bakgrunn av stresstester og analyser av negative markedsbevegelser. Overvåkning av utviklingen i etablerte risikomål skjer løpende både på konsolidert basis og for delporteføljer. Bankens prosedyrer skal sikre konsistens mellom styrets markedsrisikotoleranse og rammenivået. Bankens markedsrisiko rapporteres periodisk til ledelsen og styret. Markedsrisiko består av renterisiko, kursrisiko, valutarisiko, likviditetsrisiko og operasjonell risiko. Banken har kategorisert sine anleggsaksjer i finansielle eiendeler til virkelig verdi over OCI.

Renterisiko

Renterisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i rentenivået. Ved overvåkning av renterisiko legger banken til grunn en gap-analyse som viser eksponering for renterelaterte finansielle instrumenter og produkter fordelt på ulike intervaller på rentekurven, målt mot fastsatt ramme for netto renteeksponering. Banken har i hovedsak kort rentebinding på sine instrumenter, og har således lav risiko knyttet til endringer i rentekurven. Uro i kredittmarkedet påvirker imidlertid investorens marginkrav, og spreadutgang kan medføre betydelig kurstap på sertifikat- og obligasjonsporteføljen. Slike urealiserte kurstap vil reverseres frem mot forfall dersom utsteder er betalingsdyktig.

Kursrisiko

Kursrisiko er risikoen for tap som følge av endringer i kursene på bankens beholdning av verdipapir. Bankens risikoeksponering mot denne formen for risiko er regulert gjennom rammer for maksimale investeringer i de ulike porteføljene. Banken har svært lav eksponering mot aksjemarkedet.

Valutarisiko

Valutarisiko er risikoen for tap som oppstår ved endringer i valutakursene. Ved overvåkning av valutarisiko måles bankens valutaposisjoner mot fastsatte rammer for maksimal aggregert valutaposisjon og maksimal posisjon i enkeltvaluta. Banken har svært lav valutaeksponering.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risiko for at banken ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser, erstatter uttrukne kundemidler eller finansierer økninger i eiendelene. Konsekvensen kan være vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, manglende evne til å møte forpliktelser eller vesentlig kostbar finansiering av eiendelene. Banken aksepterer lavt nivå på likviditetsrisiko. Banken søker å minimere likviditetsrisikoen gjennom sin likviditetspolicy fastsatt av styret. Likviditetspolicyen skal sikre at likviditetsrisikoen til enhver tid er under kontroll og danner rammer for bankens finansierings- og plasseringstiltak for alle virksomheter.

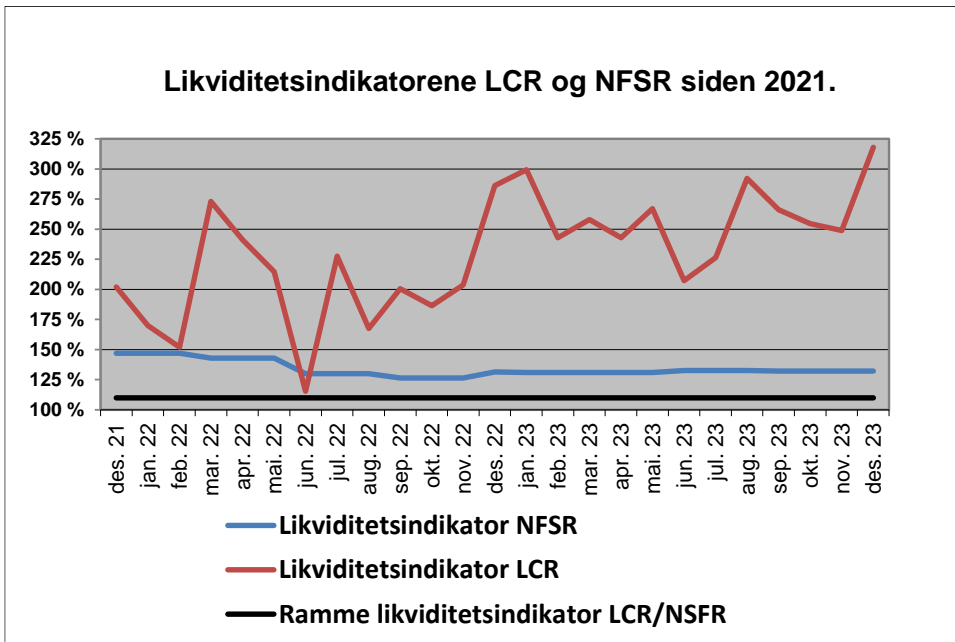
Ledergruppa er ansvarlig for å gjennomføre likviditetspolicyen og likviditetsstyringen som blant annet innebærer;

- Daglig overvåkning av den finansielle situasjonen, vurdere kjente, framtidige kontantstrømmer og rullerende prognoser for å sikre at forpliktelser kan innfris,
- Sikre refinansiering i god tid før forfall på gjeldsinstrumenter, eller ved utlån til kunder, gjennom bruk av kundeinnskudd, penge- og kapitalmarkedene, samt sentralbanken,
- Forvalte bankens rentebærende verdipapirportefølje som del av bankens likviditetsbeholdning
- Overvåke likviditet i balansen mot interne likviditetsmål og myndighetskrav
- Styre konsentrasjon og struktur på gjeldsforfall

Likviditetsrapportering til styret baseres i hovedsak på kjente, framtidige kontantstrømmålinger, rullerende prognoser på daglig, månedlig og årlig basis, interne rammer, stresstester og myndighetskrav. Banken fordeler finansieringskilder på ulike motparter, finansielle gjeldsinstrumenter og løpetider. Boligkredittfinansiering er en viktig finansieringskilde for bankene. Gjennom slike selskap finansierer bankene boliglån ved innlån med lengre gjennomsnittlig løpetid og til bedre betingelser enn bankenes egen pengemarkedsfinansiering. Vi har i dag organisert denne finansieringskilden gjennom vårt medeierskap i Verd Boligkreditt AS og Eika Boligkreditt AS. Avtalen med Eika Boligkreditt AS er sagt opp og overført portefølje av boliglån vil over tid trappes ned etter avtalt plan. Bankene i LOKALBANK har derfor inngått avtale med Verd Boligkreditt AS som gir bankene tilgang til OMF-finansiering (finansiering til bankene mot obligasjoner med fortrinnsrett). Verd Boligkreditt AS er et felleseid boligkredittselskap med 18 eierbanker. Verd

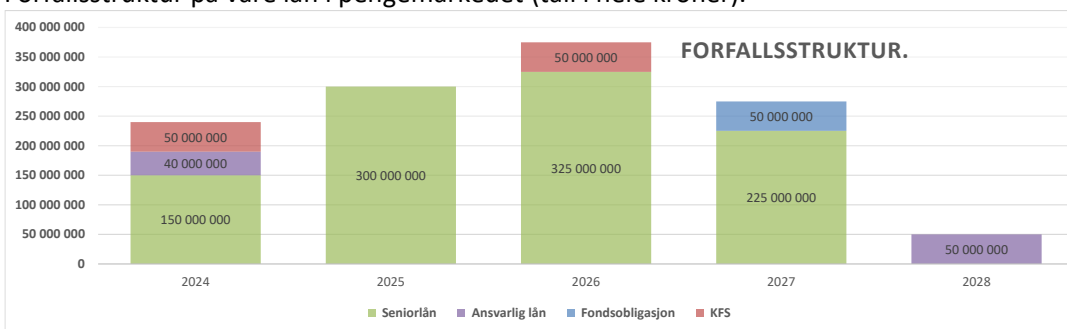

Boligkreditt AS er etablert for å tilby eierbankenes kunder finansiering av godt sikrede boliglån. Drangedal Sparebank er en av 18 eiere og andel eierskap i selskapet skal reflektere andel portefølje i Verd Boligkreditt AS.

Som oversikten viser så er det store svingninger i den månedlige LCR (Liquidity Coverage Ratio) rapporten som er en stresstest i penge- og kapitalmarkedene de neste 30 dagene, men vi har i hele perioden ligget godt over styrets minimumsmål på 110. Lovens krav er 100. NSFR (Net Stable Funding Ratio) viser over en 12 mnd. periode, at tilgjengelig stabil finansiering minst skal være like stor som nødvendig stabil finansiering.

Forfallsstruktur på våre lån i pengemarkedet (tall i hele kroner).

Banken er opptatt av å ha en god spredning på sine forfall i pengemarkedet og har klare rammer på både beløpsstørrelse og forfallsstruktur. Som oversikten viser, har banken kun 240 MNOK i forfall i 2024.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risikoen for tap pga. utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller pga. eksterne hendelser. Operasjonell risiko omfatter risiko innen personal, økonomi, IT-sikkerhet, fysisk sikkerhet, drift, juridisk sikkerhet, forvaltning, kontroll og daglig drift. I dette inngår risikoen for at banken kan bli påført tap eller kostnader som følge av:

- IT-systemer og organisasjon ikke kan behandle transaksjoner på korrekt og tidsriktig vis
- Manglende sikring av omdømme, eiendeler og ressurser mv.
- Bevisste handlinger fra egne ansatte og/eller utenforstående med sikte på å oppnå urettmessige fordeler
- Manglende sikring av kunders eiendeler eller uaktsomhet ved forvaltning av eiendeler på vegne av andre
- Systemtekniske og manuelle kontroller som ikke fungerer

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentlige av kostnader knyttet til kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet. Den operasjonelle risikoen vil blant annet kunne reduseres gjennom god kvalitetssikring og interne kontrollsystemer. Operasjonell risiko rapporteres periodisk til styret. Den operasjonelle risikoprofilen i Drangedal Sparebank skal være lav. Banken har videreført sine forsikringer hos Lockton Companies AS gjennom LOKALBANKalliansen. Banken har tegnet styre- og ledelsesansvarforsikringer som innehar dekninger som gjelder for styremedlemmer og administrative ledere i banken. Forsikringen dekker ulike erstatningskrav, eventuelle påførte kostnader og flere typer dekninger av operasjonell karakter for styret og ledelse. I 2023 har banken implementert og tatt i bruk EQS kvalitetssystem som vil være risikodempende sett mot overordnet operasjonell risiko.

Strategisk risiko / forretningsrisiko

Strategisk risiko/forretningsrisiko er basert på en skjønnsmessig vurdering av bankens risiko for tap eller bortfall av inntekter som følge av strategiske valg eller endrede rammebetingelser som ikke dekkes under de øvrige områdene. Drangedal Sparebank foretar en løpende vurdering av risikofaktorer som spesielle forretningsområder, strategiske eierposter, kompetanse og omdømme. Dette innebærer en gjennomgang av endringer i rammebetingelser, herunder endret kundeadferd og endringer i konkurransesituasjonen, krav fra offentlige myndigheter og krav til kompetanse og organisering.

STRESSTESTER

Banken bruker flere ulike stresstester i sin risikostyring. De viktigste er listet opp her:

ICAAP

Som et ledd i kapitalvurderingen foretar banken en analyse av et kraftig økonomisk tilbakeslag, og hvilken effekt dette vil ha på konsolidert kapitaldekning i en periode på 3 år. Bankens vurdering er at det ikke er usannsynlig at dette tilbakeslaget vil kunne oppstå, uten at denne sannsynligheten er nærmere kvantifisert. Vi stresser tap på PM engasjementer i egen balanse og i boligkredittselskapene. Tap på BM porteføljen, tap på obligasjons- og rentefondsportefølje og tap på aksjer og egenkapitalbevis. Oppsummert vil stresstesten vise om banken vil ha en kapitaldekning over bankens eget definerte kritisk nivå. Stresstesten som ble gjennomført ved sist Icaap beregning i 2023 viser at nivået på ansvarlig kapital vil ligge over forventet kritisk nivå i 3-års perioden. Stresstesten viser at banken er godt rustet til å stå imot flere år med underskudd.

MARKEDSRISIKO

Som ett ledd i den årlige revideringen av markedspolicy skal det utarbeides stresstester som synliggjør tapsrisikoen knyttet til markedsrisiko. Stresstestene skal være enkle og oversiktlige og vise hvordan bankens resultater og egenkapital påvirkes av alvorlige og ekstraordinære markedsforhold. Det skal utarbeides stresstester både for enkeltrisikoeer isolert og for hele markedsrisiko området samlet. Vi stresser ett kraftig fall i aksjekurser, renterisiko ved større endring i markedsrenter, valutarisiko og spreadrisiko ved våre investeringer i sertifikater og obligasjoner. Basert på denne stresstesten vil styre vedta rammer på ulike verdipapirirområdene. Banken har en konservativ holdning til hvilken verdipapirer banken investerer i og har en begrenset tapsrisiko på dette området. I en normalsituasjon skal bankens stresstest oppdateres halvårlig, men skal oppdateres oftere dersom det foreligger indikasjoner på økt likviditetsrisiko. Bankens styre har som ett fastsatt mål at banken skal klare seg i minimum 6 mnd. uten å måtte hente finansiering i pengemarkedet og de nyeste stresstestene viser at banken tilfredsstillende dette målet.

LIKVIDITETSRISIKO

Banken gjennomfører stresstester for å analysere likviditetssituasjonen og forsikre seg om at risikoeksponeringen er i samsvar med styrets risikotoleranse. Stresstestene skal omfatte alternative scenarier som dekker både bankspesifikke hendelser, markedsrelaterte hendelser samt kombinasjoner av disse. Det skal legges til grunn konservative forutsetninger for effekten av de ulike hendelsene og varigheten på en likviditetskrise.

GJENOPPRETTINGSEVNE

Banken estimerer sin totale gjenopprettingskapasitet med bakgrunn i tilgjengelige tiltak i ulike kriser/scenarier. Gjenopprettingskapasiteten er estimert både for ren kjernekapitaldekning og for LCR. Tiltakenes effekt og gjennomførbarhet er vurdert med bakgrunn i en bankspesifikk krise og en generell krise. Sist oppdaterte gjenopprettingsplan viser at banken har flere muligheter til å gjennomføre tiltak for å bestå som en selvstendig bank, selv i store kriser.

6. Kapital- og likviditetssituasjon

6.1 Kapitalkrav og beregningsgrunnlag

Banken bruker standardmetoden ved beregning av kapitalkravet for kredittrisiko. Beregninger for operasjonell risiko er basert på basismetoden og beregninger knyttet til markedsrisiko baseres på standardmetoden. Engasjementsbeløpet for derivater beregnes etter standardisert metode. CVA-tillegget beregnes etter standardmetoden.

Nedenfor presenteres beregningsgrunnlag og kapitalkrav for Drangedal Sparebank per 31. desember 2023.

		Totalt beregningsgrunnlag/totalt risikovektede eiendeler (TREA)		Totalt kapitalkrav
		31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023
1	Kredittrisiko (unntatt CCR)	2 491 625	2 295 470	199 330
2	Hvorav standardmetoden	2 491 625	2 295 470	199 330
3	Hvorav grunnleggende IRB (F-IRB)			
4	Hvorav slotting-metode			
EU 4a	Herav egenkapitalposisjoner under enkel risikovektmetode			
5	Hvorav avansert IRB (A-IRB)			
6	Motpartsrisiko - CCR	338	359	27
7	Hvorav standardmetode	338	359	27
8	Hvorav intern modellmetode (IMM)			
EU 8a	Hvorav eksponeringer mot en CCP (sentral motpart)			
EU 8b	Herav justeringer for risiko for svekket kredittverdighetkredittvurderingsjustering - CVA			
9	Hvorav andre CCR			
15	Oppgjørrisiko			
16	Verdipapiriseringseksponeringer utenfor handelsportefølje (etter cap)			
17	Hvorav SEC-IRBA			
18	Hvorav SEC-ERBA (inkludert IAA)			
19	Hvorav SEC-SA			
EU 19a	Hvorav 1250% / fradrag			
20	Posisjons-, valuta- og råvarerisiko (markedsrisiko)			
21	Hvorav standardmetoden			
22	Hvorav IMA			
EU 22a	Store eksponeringer			
23	Operasjonell risiko	240 768	221 107	19 261
EU 23a	Hvorav basismetoden	240 768	221 107	19 261
EU 23b	Hvorav sjablongmetoden			
EU 23c	Hvorav AMA-metoden			
24	Beløp under terskelverdiene for fradrag (250 % risikovekt)			
29	Totalt	2 732 731	2 516 936	218 618

Totalt beregningsgrunnlag har økt fra 2.516.936 til 2.732.731 (7,9 %) i perioden 31. desember 2022 – 31. desember 2023. Hovedgrunnen til økningen er økt utlånsvekt i perioden.

6.2 Nøkkeltall

Tabellen under gir en oversikt over bankens nøkkeltall knyttet til kapital- og likviditetssituasjon:

		31.12.2023	31.12.2022
Tilgjengelige kapital (beløp)			
1	Ren kjernekapital (CET1)	484 986	447 505
2	Kjernekapital	534 986	497 505
3	Total ansvarlig kapital	624 986	537 505
Risikovektet eksponeringsbeløp/beregningsgrunnlaget			
4	Totalt risikovektet beløp/beregningsgrunnlag	2 732 730	2 516 936
Kapitaldekning (% av beregningsgrunnlaget)			
5	Ren kjernekapitaldekning (%)	17,75 %	17,78 %
6	Kjernekapitaldekning (%)	19,58 %	19,77 %
7	Total kapitaldekning (%)	22,87 %	21,36 %
Ytterligere kapitalkrav for å håndtere andre risikoer enn risikoen for overdreven			
EU 7a	Ytterligere krav til egenkapital for å håndtere andre risikoer enn risikoen for overdreven gjeldsoppbygging (%)	10,20 %	10,20 %
EU 7b	hvorav: skal bestå av ren kjernekapital (prosentpoeng)	5,74 %	6,70 %
EU 7c	hvorav: skal bestå av kjernekapital (prosentpoeng)	7,65 %	6,00 %
EU 7d	Totale SREP-krav til kapital (%)	8,00 %	8,00 %
Kombinert buffer og samlet kapitalkrav (som % av beregningsgrunnlaget)			
8	Kapitalbevaringsbuffer (%)	2,50 %	2,50 %
EU 8a	Bevaringsbuffer på grunn av makroprudensiell eller system risiko identifisert på medlemsstatsnivå (%)		
9	Institusjonsspesifikk motsyklisk kapitalbuffer (%)	2,50 %	2,00 %
EU 9a	Systemrisikobuffer (%)	4,50 %	3,00 %
10	Systemrisikobuffer for globalt systemviktige banker (%)		
EU 10a	Systemrisikobuffer for øvrige systemviktige banker (%)		
11	Kombinert bufferkrav (%)	9,50 %	7,50 %
EU 11a	Samlet kapitalkrav (%)	19,70 %	17,70 %
12	Ren kjernekapital tilgjengelig etter å ha dekket de totale SREP-kravene til egenkapital (%)		
Leverage ratio			
13	Totalt eksponeringsmål	5 784 756	5 313 714
14	Uvektet kjernekapitaldekning/Leverage ratio (%)	9,25 %	9,36 %
Ytterligere kapitalkrav for å håndtere risikoen for overdreven gjeldsoppbygging (som			
EU 14a	Ytterligere kapitalkrav for å dekke risikoen for overdreven gjeldsoppbygging (%)		
EU 14b	hvorav: skal bestå av kjernekapital (prosentpoeng)		
EU 14c	Totale krav til SREP-leverage ratio (%)		
Leverage ratio -buffer og samlet leverage ratio krav (som % av total			
EU 14d	Uvektet kjernekapitalandelsbuffer (%)		
EU 14e	Samlet leverage ratio krav (%)		
Liquidity Coverage Ratio			
15	Totale likvide eiendeler av høy kvalitet (HQLA) (vektet verdi - gjennomsnitt)	241 711,5	216 784,9
EU 16a	Utbetalinger - Total vektet verdi	304 058,3	303 048,2
EU 16b	Innbetalinger - Total vektet verdi	228 043,7	227 286,1
16	Total netto ut- og innbetalinger (justert verdi)	76 014,6	75 762,1
17	Liquidity coverage ratio (%)	318,0 %	286,1 %
Net Stable Funding Ratio			
18	Total tilgjengelig stabil finansiering	5 056 476,8	4 587 919,6
19	Krav til total stabil finansiering	3 882 445,8	3 491 805,9
20	NSFR ratio (%)	130,2 %	131,4 %

Ren kjernekapitaldekning er redusert med 0,03 prosentpoeng fra 17,78 % til 17,75 % i perioden 31. desember 2022 – 31. desember 2023. Leverage ratio er redusert med 0,11 prosentpoeng fra 9,36 % til 9,25 % i perioden 31. desember 2022 – 31. desember 2023. Utlånsvekst er hovedårsaken til reduksjonen.

Andre nøkkeltall.

NØKKELTALL

Nøkkeltall er annualisert der ikke annet er spesifisert	2023	2022
Resultat		
Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter i % av GFVK	2,15 %	1,88 %
Driftsinntekter i % av GFVK	0,68 %	0,60 %
Driftskostnader i % av GFVK	1,45 %	1,36 %
Tap i % av GFVK	0,14 %	-0,05 %
Ordinært resultat etter skatt i % av GFVK	0,95 %	0,91 %
Egenkapitalavkastning etter skatt, ordinært resultat (eks. fondsobligasjon)	8,33 %	8,01 %
Kostnader i % av inntekter	51,30 %	55,00 %
Kostnader i % av inntekter eks. kursgevinst/tap verdipapirer	52,80 %	55,60 %
Tap i % av brutto utlån	0,16 %	-0,05 %
GFVK = gjennomsnittlig forvaltningskapital		
Innskudd og Utlån		
Utlånsportefølje egen bok	4 824 548	4 373 405
Utlånsportefølje Eika Boligkreditt	1 174 780	1 551 943
Utlånsportefølje Verd Boligkreditt	1 309 931	814 623
12 mnd utlånsvekst egen bok	10,3 %	5,9 %
12 mnd utlånsvekst inkl. lån i boligkreditt	8,4 %	12,1 %
Andel av utlån til BM av totale utlån på balansen	16,3 %	16,2 %
Andel lån overført til boligkreditt - kun PM	38,1 %	39,2 %
Innskuddsportefølje		
Innskuddsdekning	79,7 %	83,8 %
12 mnd innskuddsvekst	4,9 %	12,5 %
Forvaltningskapital		
12 mnd vekst forvaltningskapital	9,0 %	11,3 %
Forretningskapital (inkl. lån i boligkreditt)	8 287 107	7 690 975
12 mnd vekst forretningskapital	7,8 %	15,5 %
Soliditet		
Kapitaldekning	22,87 %	21,36 %
Kjernekapitaldekning	19,58 %	19,77 %
Ren kjernekapitaldekning	17,75 %	17,78 %
Leverage ratio	9,25 %	9,36 %
Kapitaldekning konsolidert		
Kjernekapitaldekning konsolidert	21,42 %	20,25 %
Ren kjernekapitaldekning konsolidert	18,52 %	18,48 %
Leverage ratio konsolidert	16,82 %	16,57 %
Likviditetsbuffer		
LCR	318	286
NSFR	130	131

6.3. Kredittrisiko

DEFINISJON AV MISLIGHOLD

Ett engasjement klassifiseres som misligholdt hvis ett av følgende kriterier er oppfylt:

- Kunden har overtrekk som både overstiger en relativ- og absolutt grense i mer enn 90 sammenhengende dager. For både PM- og BM-kunder er den relative grensen lik 1 % av kundens samlede eksponeringer.
 - For PM-kunder er den absolutte grensen lik 1.000 kroner.
 - For BM-kunder er den absolutte grensen lik 2.000 kroner.
- Det er vurdert som sannsynlig at kunden ikke vil kunne innfri sine kredittforpliktelser overfor banken (unlikely to pay – UTP).
- Kunden er smittet av en annen kunde som er i mislighold i henhold til de to første kriteriene nevnt over.

Dersom betalingsmisligholdet gjøres opp og det er sannsynlig at kunden vil innfri sine betalingsforpliktelser, vil kunden friskmeldes etter en karenperiode på 90 dager. For kunder som har fått betalingslettelse (forbearance), er karenperioden 1 år.

Sannsynlighet for mislighold (PD)

PD-modellen estimerer sannsynlighet for mislighold ved å estimere statistiske sammenhenger mellom mislighold og kundens finansielle stilling, demografiske data og betalingsadferd. En eksponering er definert som å være i mislighold dersom et eller flere av følgende kriterier er oppfylt:

- Eksponering/låntaker er i restanse med et beløp, som overstiger både en absolutt og en relativ grenseverdi i 90 påfølgende kalenderdager
- Låntakeren er registrert med UTP (Unlikely To Pay) av banken
- Eksponeringen/låntakeren er smittet av en annen eksponering/låntaker som er i mislighold etter de nevnte kriterier
- Eksponeringen/låntakeren er fortsatt i karenperiode etter tidligere mislighold.

Modellen skiller mellom personkunder og bedriftskunder, og måler sannsynlighet for mislighold de neste 12 måneder (PD12mnd). Totalmodellen består videre av to undermodeller, en adferds modell og en generisk modell, som vektet ulikt basert på varighet av kundeforhold og påløpt tid siden siste kredittøk. Totalmodellen består utelukkende av den generiske modellen ved opprettelse av nytt kundeforhold og kunden ikke har hatt kundeforhold i banken tidligere, samt eksisterende kunder hvor kundeforholdet er kortere enn to måneder.

Generisk modell angir PD12mnd basert på offentlig informasjon. For bedriftskunder består den generiske modellen av fire undermodeller, herunder enkeltpersonforetak (ENK), foretak der eier direkte hefter for gjeld (ANS/DA), øvrige foretak med innlevert regnskap og øvrige foretak uten regnskap. For personkunder består den generiske modellen av to undermodeller,

én modell for de med minst en aktiv betalingsanmerkning og en modell for personkunder uten betalingsanmerkning.

Adferdsmodellen angir PD12mnd basert på observert adferd fra kundenes konto, transaksjoner og produktfordeling. Følgelig benytter denne modellen seg av informasjon om kundens adferd i banken og krever derfor en gitt tidshorisont med kundedata før den trer i kraft. Modellene er bygd slik at kunden vurderes etter en rekke variabler, for hver variabel får kunden poeng og jo høyere samlet poeng en kunde tilegnes jo lavere PD får kunden

Modellene blir årlig validert og rekalibreres ved behov. Ved forringelse av modellenes kvalitet blir det utviklet nye modeller. Ved beregning av misligholds sannsynlighet over forventet levetid på engasjementet (PD liv). PDLiv er sannsynligheten for at kunden går i mislighold over hele engasjementets forventede løpetid. PDLiv beregnes basert på en migrasjonsbasert framskrivning for å estimere forventet mislighold fram i tid. PDLiv beregnes på bakgrunn av en kundes risikoklasse, herunder bestemt av kundens PD12MND, og engasjementets forventede løpetid. Kunder med flere engasjementer kan ha flere ulike PDLiv-verdier da engasjementene kan ha ulik forventet løpetid.

I den løpende oppfølgingen av kredittrisikoen i porteføljen, deles engasjementene inn i 4 risikogrupper etter PD-verdi:

Personmarkedet:

Risiko klasser	Risikogruppe	Misligholds sannsynlighet i % (PD) - Privat
1		0,0000 - 0,0799
2		0,0800 - 0,1599
3	Lav risiko	0,1600 - 0,2299
4		0,2300 - 0,2499
5		0,2500 - 0,3099
6		0,3100 - 0,4999
7		0,5000 - 0,9399
8	Middels risiko	0,9400 - 2,9999
9	Høy risiko	3,0000 - 17,860
10		17,8700 - 99,9999
11	Mislighold	Kunden er i mislighold

Bedriftsmarkedet:

Risiko klasser	Risikogruppe	Misligholdsansynlighet i % (PD) - Bedrift
1	Lav risiko	0,0000 - 0,1799
2		0,1800 - 0,3699
3		0,3700 - 0,4999
4	Middels risiko	0,5000 - 0,8399
5		0,8400 - 1,2099
6		1,2100 - 1,4599
7		1,4600 - 1,8699
8		1,8700 - 2,9999
9	Høy risiko	3,0000 - 9,5199
10		9,5200 - 99,9999
11	Mislighold	Kunden er i mislighold

Eksposering ved mislighold (EAD)

Eksposering ved mislighold (EAD) beregnes av SDC og avhenger av type produkt.

Engasjementene deles inn i tre hovedgrupper.

- Lån
- Kreditter og rammer
- Garantier

For lån benyttes fremtidige terminbeløp til å beregne EAD, hvor det er summen av de neddiskonterte terminbeløpene som utgjør EAD. EAD avhenger av hvorvidt lånet er i steg 1 eller 2. EAD i steg 1 tilsvarer den neddiskonterte verdien av fremtidige avdrag og renter neste 12 måneder, hvor restgjelden legges til kontantstrømmen om 12 måneder. EAD i steg 2 tilsvarer den neddiskonterte verdien av fremtidige avdrag og renter frem til forventet utløpsdato, hvor restgjelden legges til kontantstrømmen ved lånets forventede utløp.

Ubenyttede kreditter har EAD lik utestående ubenyttet kreditt på rapporteringstidspunktet.

For ubenyttede kreditter og rammer og for garantier er EAD lik utestående forpliktelse på rapporteringsdatoen multiplisert med en konverteringsfaktor. For kreditter og rammer er konverteringsfaktoren satt lik 1 og EAD vil dermed være lik innvilget kreditt. For garantier er konverteringsfaktoren den samme som benyttes i kapitaldekningsregelverket.

Forventet levetid på en avtale beregnes ut fra lignende avtalers historiske gjennomsnittlige levetid. Avtaler som modifiseres måles fra opprinnelig innvilgelsestidspunkt selv om avtalen får nye betingelser.

Tap gitt mislighold (LGD)

Estimatene for LGD er basert på historiske tap for norske banker som benytter SDC. Følgende formel benyttes for å beregne LGD:

$$\text{LGD} = \text{LGD_B} \times \text{Blancofaktor}$$

Blanko faktoren angir andelen av en eksponering som ikke dekkes av sikkerheter. Faktoren beregnes på alle eksponeringer ut fra nedenstående formel, hvor EAD angir eksponeringen og CLT angir sikkerheten:

$$\text{Blankofaktor} = (\text{EAD} - \text{CLT}) / \text{EAD}$$

LGD Blanko (LGD_B) blir beregnet for hvert land og kundetype (privat og bedrift) og er basert på de faktiske eksponeringer (EAD), sikkerheter (CLT) og tap (LOSS) på den misligholdte porteføljen. Akkumulert mislighold angis som andel av usikret eksponering:

$$\text{LGD_B} = \text{LOSS} / (\text{EAD} - \text{CLT})$$

For å unngå at enkelt engasjementer ender med en LGD på 0% har banken valgt å legge inn et gulv for LGD på 2,5% for PM-kunder og 8% for BM-kunder.

Vesentlig økning i kredittrisiko

Vesentlig økning i kredittrisiko bestemmes av endringen i PD mellom innregningstidspunktet (ini) og rapporteringstidspunktet:

For engasjement med PD ini mindre enn 1 %:

- $\text{PD}_{12 \text{ mnd}} > \text{PD}_{12 \text{ mnd. ini}} + 0,5 \%$ og $\text{PD liv} > \text{PD liv ini} * 2$

For engasjement med PD ini større enn eller lik 1 %:

- $\text{PD}_{12 \text{ mnd}} > \text{PD}_{12 \text{ mnd. ini}} + 2 \%$ eller $\text{PD liv} > \text{PD liv ini} * 2$

Det foreligger ingen spesifikke karenskriterier med tanke på migrering, følgelig vil engasjementet bli tilbakeført til steg 1 dersom tilhørende PD endringer ikke lenger oppfyller kravene til vesentlig økning i kredittrisiko.

Det er i tillegg to absolutte kriterier som alltid definerer en vesentlig økning i kredittrisiko:

- Eiendelen er ikke kredittforringet, men det er gitt betalingslettelser i forbindelse med at kunden er i finansielle vanskeligheter
- Eiendelen har ett overtrekk på minimum 1.000 kroner i mer enn 30 sammenhengende dager

Forventet kredittap basert på forventninger til fremtiden

IFRS 9 krever at framoverskuende informasjon inkluderes i vurdering av forventede kredittap. I bankens ECL-modell benyttes en makrofaktor for å ta hensyn til bankens forventninger til fremtiden.

Det er komplisert å utvikle gode makromodeller som ivaretar kompleksiteten i makroøkonomien og effekten på tap i bankene. Banken har derfor valgt en enkel og robust tilnærming til modellering av makroeffekter basert på spesifisering av tre scenarioer som representerer henholdsvis lav-, normal- og høykonjunktur. Beregningen av markedsrisiko tar utgangspunkt i konstatert og bokført tap i perioden 1990-2020. Basert på disse beregningen har man estimert en lav-, høy- og normal konjunktur, der en lavkonjunktur er definert som et tidspunkt der bokførte/konstaterte tap er større enn gjennomsnittet og motsatt for høykonjunktur. Per 31.12.2023 er det lagt til grunn følgende sannsynlighet for scenarioene:

- Lavkonjunktur: 80 %
- Normalkonjunktur: 20 %
- Høykonjunktur: 0 %

Makrofaktoren for 2023 og 2024 er etter dette beregnet til 1,96. Faktoren er redusert til 1,49 i 2025, 1,25 i 2026 og videre til 1,1 som er gjennomsnitt over konjunktorene.

Nedskrivninger i steg 3

Banken har etablert egne retningslinjer for misligholds- og tapsvurdering og foretar minimum kvartalsvis en gjennomgang av avsetningsbehovet for engasjementer med betalingsmislighold eller indikasjoner på UTP. Nedskrivningsbeløpene i steg 3 beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer, neddiskontert med effektiv rente. Iht IFRS 9-regelverket skal det utarbeides tre ulike scenarioer – et positivt, et negativt og et normalt scenario – som skal sannsynlighetsvektes for å reflektere fremtidige kontantstrømmer fra engasjementet. Estimerte fremtidige kontantstrømmer inkluderer kontraktsfestede renter og avdrag redusert med kredittap som er forårsaket av inntrufne tapshendelser. Når det blir aktuelt med overtakelse av tilhørende sikkerheter, skal disse inkluderes i kontantstrømmene og vurderes til påregnelig salgspris fratrukket salgskostnader. Ved vurdering av nedskrivningene hefter det usikkerhet ved estimeringen av tidspunkt og beløp for fremtidige kontantstrømmer inkludert verdsettelse av sikkerhetsstillelse.

Bankens tapsavsetninger er et estimat, og foreligger usikkerhet med hensyn til både tidspunkt og størrelse på de fremtidige kontantstrømmene. Det vises til note 11 for oversikt over avsetninger på engasjementer i steg 3.

Det følger av definisjon av mislighold at en kunde vil bli klassifisert som misligholdt dersom minst ett av følgende kriterier er oppfylt:

- Kunden har ett overtrekk som både overstiger en relativ- og absolutt grense i mer enn 90 sammenhengende dager. For både PM- og BM-kunder er den relative grensen lik 1% av kundens samlede eksponeringer.
 - For PM-kunder er den absolutte grensen lik 1.000 kroner
 - For BM-kunder er den absolutte grensen lik 2.000 kroner
- Det er vurdert som sannsynlig at kunden ikke vil kunne innfri sine kredittforpliktelser overfor banken (unlikely to pay – UTP).
- Kunden er smittet av en annen kunde som er i mislighold i henhold til de to første kriteriene nevnt over.

EKSPONERING VED MISLIGHOLD (EAD)

Eksponering ved mislighold (EAD) beregnes av SDC og avhenger av type produkt, engasjementene deles inn i tre hovedprodukter:

- Lån
- Kreditter og rammer
- Garantier

For lån benyttes fremtidige terminbeløp til å beregne EAD hvor det er summen av de neddiskonterte terminbeløpene som utgjør EAD. EAD avhenger av hvorvidt lånet er i steg 1 eller 2. EAD i steg 1 tilsvarer den neddiskonterte verdien av fremtidige avdrag og renter neste 12 måneder, hvor restgjelden legges til kontantstrømmen om 12 måneder.

EAD i steg 2 tilsvarer den neddiskonterte verdien av fremtidige avdrag og renter frem til forventet utløpsdato, hvor restgjelden legges til kontantstrømmen ved lånets forventede utløp

For kreditter er EAD bestemt ut ifra benyttet kreditt, innvilget kreditt og tilhørende konverteringsfaktor på uutnyttet kreditt (Innvilget kreditt – Benyttet ramme). Følgende formel for beregning av EAD gjelder for kredittprodukter:

$$\text{EADKreditt} = \text{Benyttet ramme} + \text{Konverteringsfaktor} \times (\text{Innvilget kreditt} - \text{Benyttet ramme})$$

Ettersom konverteringsfaktoren på kredittprodukter er satt lik 1, vil tilhørende EAD alltid være lik innvilget kreditt. Ved å benytte en fast konverteringsfaktor lik 1 representerer dette en konservativ tilnærming sammenlignet med COREP hvor flere av disse produktene beregnes med en konverteringsfaktor som er lavere enn 1.

For garantier er EAD bestemt av garantirammen og tilhørende konverteringsfaktor. Konverteringsfaktoren for lånegarantier er lik 100 %, mens den er lik 50 % for betalingsgarantier, kontrakts garantier og andre garantier. Konverteringsfaktorene som benyttes i beregningen av EAD er de samme som brukes i COREP. Følgende formel for beregning av EAD gjelder for garantiprodukter:

EADGarantier = Konverteringsfaktor x Garantiramme
TAP VED MISLIGHOLD (LGD)

Tap gitt mislighold (LGD) beregnes basert på historiske observerte tap som SDC har samlet. Mislighold er definert i kapittel 3.1. Følgende formel benyttes for å beregne LGD:

$$LGD = LGBB \times \text{Blancofaktoren} \quad LGD = LGBB \times \text{Blancofaktoren}$$

Blancofaktoren beregner andelen av en eksponering, som ikke dekkes av sikkerheter. Faktoren beregnes på alle eksponeringer ved hver beregning av nedskrivingsbehovet ut fra nedenstående formel, hvor EAD er eksponeringen og CLT er sikkerheten.

$$\text{Blancofaktoren} = \frac{EAD - CLT}{EAD} \quad \text{Blancofaktoren} = \frac{EAD - CLT}{EAD}$$

LGD Blanco (LGDB) blir beregnet for hvert land og kundetype (privat og bedrift) og er basert på de faktiske eksponeringer (EAD), sikkerheter (CLT) og tap (LOSS) på den misligholdte porteføljen. Den beregnes ved at akkumulere på den misligholdte portefølje for den observerte perioden og deretter beregne den andel tapet utgjør av den ikke-sikrede eksponering

$$LGDB = \frac{LOSS}{EAD - CLT} \quad LGDB = \frac{LOSS}{EAD - CLT}$$

SANNSYNLIGHET FOR MISLIGHOLD (PD)

PD-modellen estimerer sannsynlighet for mislighold ved å estimere statistiske sammenhenger mellom mislighold og kundens finansielle stilling, demografiske data og betalingsadferd. Det er benyttet følgende definisjon av mislighold for utlån.

- Alle kunder med individuell nedskrivning før 2018 (inkl. NGAAP)
- alle kunder på nivå 3 med individuell nedskrivning etter 2017 (ekskl. NGAAP)
- alle kunder i 90 dages restanse
- alle kunder banken selv har satt i eksponeringskategorien «høyrisiko restanse»

Modellen skiller mellom personkunder og bedriftskunder, og måler sannsynlighet for mislighold de neste 12 måneder (PD12mnd). Totalmodellen består videre av to undermodeller, en adferds modell og en generisk modell, som vektet ulikt basert på varighet av kundeforhold og påløpt tid siden siste kredittøk. Totalmodellen består utelukkende av den generiske modellen ved opprettelse av nytt kundeforhold og kunden ikke har hatt kundeforhold i banken tidligere, samt eksisterende kunder hvor kundeforholdet er kortere enn to måneder. Det vil kun bli benyttet adferds modell for eksisterende kunder hvor det har gått mer enn 13 måneder siden seneste generiske score. I alle andre tidshorisoner vil en kombinasjon av modellene benyttes. Dette beskrives nærmere i dokumentasjon av risikoklassifiseringsmodellene.

Generisk modell angir PD12mnd basert på offentlig informasjon. For bedriftskunder består den generiske modellen av fire undermodeller, herunder enkeltpersonforetak (ENK), foretak der eier direkte hefter for gjeld (ANS/DA), øvrige foretak med innlevert regnskap og øvrige foretak uten regnskap. For personkunder består den generiske modellen av fem undermodeller, hvorav fire er delt opp etter kundens alder (18-26 år, 27-42 år, 43-65 år og 66+ år) og den siste består av personer, uansett alder, med minst en aktiv betalingsanmerkning.

Adferdsmodellen angir PD12mnd basert på observert adferd fra kundenes konto, transaksjoner og produktfordeling. Følgelig benytter denne modellen seg av informasjon om kundens adferd i banken og krever derfor en gitt tidshorisont med kundedata før den trer i kraft.

Modellene er bygd slik at kunden vurderes etter en rekke variabler, for hver variabel får kunden poeng og jo høyere samlet poeng en kunde tilegnes jo lavere PD får kunden

Modellene blir årlig validert og recalibreres ved behov. Ved forringelse av modellenes kvalitet blir det utviklet nye modeller. Ved beregning av misligholds sannsynlighet over forventet levetid på engasjementet (PD liv). PDLiv er sannsynligheten for at kunden går i mislighold over hele engasjementets forventede løpetid. PDLiv beregnes basert på en migrasjonsbasert framskrivning for å estimere forventet mislighold fram i tid. PDLiv beregnes på bakgrunn av en kundes risikoklasse, herunder bestemt av kundens PD12MND, og engasjementets forventede løpetid. Kunder med flere engasjementer kan ha flere ulike PDLiv-verdier da engasjementene kan ha ulik forventet løpetid.

VESENTLIG ØKNING I KREDITTRISIKO (MIGRERING)

Ved opprettelse av et engasjement, plasseres engasjementet i steg 1. Engasjementet forblir i steg 1, med mindre det skjer en vesentlig økning i kredittrisikoen siden innregningen. Dersom kredittrisikoen for et engasjement eller gruppe av engasjement er ansett å ha økt vesentlig siden innregningen, skal engasjementet plasseres i steg 2.

Vesentlig økning i kredittrisiko måles basert på utvikling i PD siden innregning, herunder PD for neste 12 måneder ($PD_{FtF}^{12mnd_ini}$) og/eller PD for forventet løpetid ($PD_{FtF}^{liv_ini}$). Følgende kriterier gjelder for vesentlig økning i kredittrisiko:

- For engasjement som hadde opprinnelig PD^{12mnd} ($PD_{FtF}^{12mnd_ini}$) på mindre enn 1%, er vesentlig økning definert som: $(PD_{FtF}^{12mnd}) > (PD_{FtF}^{12mnd_ini}) + 0,5\%$ og $(PD_{FtF}^{liv}) > (PD_{FtF}^{liv_ini}) * 2$
- For engasjement som hadde opprinnelig PD^{12mnd} ($PD_{FtF}^{12mnd_ini}$) over eller lik 1 %, er vesentlig økning definert som: $(PD_{FtF}^{12mnd}) > (PD_{FtF}^{12mnd_ini}) + 2\%$ eller $(PD_{FtF}^{liv}) > (PD_{FtF}^{liv_ini}) * 2$

PD ved innregning ($PD_{12mndFtF_ini}$)($PD_{FtF}^{12mnd_ini}$) baserer seg på engasjementets første innsendte PD-verdi fra Experian.

Videre er det i tillegg to absolutte kriterier som alltid definerer en vesentlig økning i kredittrisiko:

- Konto er forbearance-markert i forbindelse med at kunden er i finansielle vanskeligheter
- Kontraktsmessige kontantstrømmer er mer enn 30 dager eller mer etter forfall

For engasjement i steg 1 beregnes det en modellberegnet nedskrivning (ECL) med sannsynlighet for mislighold kommende 12 måneder (PD12mndFtF)(PDFtF12mnd). For alle engasjement i steg 2 gjøres det en modellberegnet nedskrivning (ECL) tilsvarende hele den forventede løpetiden til engasjementet, herunder ved bruk av sannsynlighet for mislighold i løpet av forventet løpetid (PDLivFtF)(PDFtFliv). Det foreligger imidlertid enkelte tilfeller hvor (PDLivFtF)(PDFtFliv) erstattes med (PD12mndFtF)(PDFtF12mnd):

- (PD_{FtF}^{liv}) erstattes med (PD_{FtF}^{12mnd}) når forventet løpetid er mindre enn et år
- $(PD_{1\text{ år}}^{liv})$ erstattes med (PD_{FtF}^{12mnd}) når $(PD_{1\text{ år}}^{liv})$ er mindre enn (PD_{FtF}^{12mnd})
- Videre erstattes $(PD_{FtF}^{liv} - ini)$ med $(PD_{FtF}^{12mnd} - ini)$ når $(PD_{FtF}^{liv} - ini)$ er mindre enn $(PD_{FtF}^{12mnd} - ini)$

Et engasjement som går i mislighold enten på grunn av betalingsmislighold (mer enn 90 dager) eller at banken markerer låntakeren som UTP, vil automatisk overføres til steg 3. Avsetning til tap blir da beregnet med PD lik 1 med mindre banken gjennomfører en manuell tapsberegning i IN Portalen eller egne modeller.

FORVENTET KREDITTAP BASERT PÅ FORVENTNINGER TIL FREMTIDEN

Etter IFRS 9-standarden skal det tas høyde for flere mulige fremtidsscenarioer som kan påvirker tapene framover i tid. Det er ikke spesifisert en konkret tilnærming til dette utover at det skal gi et mest mulig forventningsrett resultat og at kostnad og kompleksitet i modelleringen må avveies mot den mulige forbedringen i presisjon.

I SDC sin ECL-modell benyttes en makrofaktor som skal hensynta denne effekten (faktoren for forventninger til fremtiden (FtF). Makrofaktoren hensyntar forventninger til fremtiden (FtF) i ulike scenarioer. FtF er en modell som angir en forventning til fremtidige tapsnivåer basert på historiske tall for nedgangskonjunktur, oppgangskonjunktur og normalkonjunktur, sett opp mot bankenes vurdering av sannsynligheter for tilsvarende konjunkturer framover.

Modell komitéen har besluttet å øke vekten / sannsynligheten for nedgangskonjunktur fra 60 % til 80 %. Dermed endres vektene fra 0%, 40% og 60% til 0%, 20%, 80% på hhv. høykonjunktur, normalkonjunktur og lavkonjunktur.

Det er tatt utgangspunkt i sannsynlighetsovervekt med lavkonjunktur (80%) med bakgrunn i følgende argumentasjon:

- Sentralbankrentene hever uvanlig raskt fordi inflasjonen har blitt høy, bredt basert.
- Veksten i global økonomi er raskt på vei ned, og som alltid følger Norge med ned.
- Norske husholdninger har høy gjeldsbelastning, lite likvid formue og er nå sårbare for den uvanlig raske økningen i rentekostnadene. På den annen side vil ikke renten bli hevet mer enn at den virker tilstrekkelig, at etterspørselen kun dempes moderat. Risikoen for en større korreksjon i boligpriser og gjeld er likevel til stede – etter den kraftige oppgangen de to siste tiårene

- Prisene på næringsbygg steg mye som fordi avkastningskravet («yielden») ble lav når renten var rekordlav. Nå stiger svært sannsynlig avkastningskravet fordi forventet realrente og kredittpåslagene har steget kraftig.
- I år vil reallønnen falle mer enn på flere tiår, men ikke mer enn 1,5 – 2% og kanskje litt mer i Sør-Norge på grunn av strømprisen. Denne svekkelsen er imidlertid bagatellmessig i forhold til reduksjonen i disponibel inntekt som følge av økningen i boligrenten.
- Risikoen for en mer markert brems i global og norsk økonomi i løpet av de to neste årene har tiltatt ytterligere siden i vår.

Tapsnivået i hver av scenarioene er hentet fra historiske tall fra bankene kombinert med bransjedata fra Norges Bank og Finanstilsynet. Vektene vil endres avhengig av LOKALBANK sin framtidssyn. Dette vil sammenlignes med vektningen som implisitt ligger inne i PD- og LGD-verdiene som inngår i ECL-beregningen. Forskjellen i de to vektete resultatene gir opphav til makrofaktoren som benyttes av SDC for å estimere et forventningsrett fremad skuende resultat for ECL.

NEDSKRIVNINGER I STEG 3

Banken gjennomgår hele bedriftsporteføljen årlig, og store og spesielt risikable engasjementer gjennomgås løpende. Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt eller dersom de har dårlig betalingshistorikk. Ved estimering av nedskrivning på enkelt kunder vurderes både aktuell og forventet fremtidig finansiell stilling, og for engasjementer i bedriftsmarkedet også markedssituasjonen for kunden, aktuell sektor og markedsforhold generelt. Muligheten for rekapitalisering, restrukturering og refinansiering vurderes også. Samlet vurdering av disse forholdene legges til grunn for estimering av fremtidig kontantstrøm. Kontantstrømmene estimeres som hovedregel over en periode tilsvarende forventet løpetid for den aktuelle kunden, eller gruppe av kunder dersom dette er likhetstrekk knyttet til kundene. Banken avsetter for tap i steg 3 dersom kunden er kredittforringet. Ved vurdering av tapsavsetningen hefter det usikkerhet ved estimering av tidspunkt og beløp for fremtidige kontantstrømmer inkludert verdsettelse av sikkerhetsstillelse. Det vises til note 11 for oversikt over nedskrivning på utlån og garantier.

KREDITTRISIKO

Banken tar kredittrisiko, som er risikoen for at motparten vil påføre banken et tap ved ikke å gjøre opp bankens tilgodehavende. Kredittksporing er primært knyttet til utestående lån og gjeldspapirer. Det er også kredittrisiko knyttet til «off-balance» finansielle instrumenter som lånetilsagn, ubenyttet kreditt og garantier.

RISIKOKLASSIFISERING

Sannsynlighet for mislighold brukes som mål på kredittkvalitet. Bankens deler porteføljen inn i ti risikoklasser for «friske kunder» og risikoklasse 11 er misligholdte lån, basert på PD for hvert kredittengasjement. Se de underliggende tabellene. Kredittforringede engasjementer (steg 3) er gitt en PD på 100 prosent. Bankens portefølje inndelt etter risikoklasser og steg er presentert i note 6 i bankens årsberetning for 2023.

Privat

Risiko klasse	Risikogruppe	Misligholdssannsynlighet i % (PD) – Privat
1	Lav risiko	0,00 – 0,08
2		0,08 – 0,16
3		0,16 – 0,23
4		0,23 – 0,25
5		0,25 – 0,31
6		0,31 – 0,50
7	Middels risiko	0,50 – 0,94
8		0,94 – 3,00
9	Høy risiko	3,00 – 17,87
10		17,87 – 100,00
11	Misligholdt	Kunden er i mislighold

Risikoklasse RPM	Risikogruppe	Risikoklasse MP/Kjerne
1-3	Lav risiko	A
4-6	Lav risiko	B
7-8	Middels risiko	C
9-10	Høy risiko	D
11	Misligholdt	E

Erhverv

Risiko klasse	Risikogruppe	Misligholds-sannsynlighet i % (PD) – Bedrift
1	Lav risiko	0,00 – 0,18
2		0,18 – 0,37
3		0,37 – 0,50
4	Middels risiko	0,50 – 0,84
5		0,84 – 1,21
6		1,21 – 1,46
7		1,46 – 1,87
8		1,87 – 3,00
9	Høy risiko	3,00 – 9,52
10		9,52 – 100,00
11	Misligholdt	Kunden er i mislighold

Risikoklasse RPM	Risikogruppe	Risikoklasse MP/Kjerne
1-3	Lav risiko	A
4-6	Middels risiko	B
7-8	Middels risiko	C
9-10	Høy risiko	D
11	Misligholdt	E

Utlån til kunder fordelt på nivå for kredittkvalitet

2023 Pr. gruppe finansielt instrument:	Privatmarked			Herav utlån til virkelig verdi	Sum utlån
	Steg 1	Steg 2	Steg 3		
Lav risiko (PD 0,00 - 0,49)	3 285 268	63 854	0	3 240 855	3 349 122
Middels risiko (PD 0,50 - 2,99)	400 461	135 416	0	400 011	535 877
Høy risiko (PD 3,00 - 99,99)	13 408	111 951	0	13 408	125 359
Misligholdt	0	0	28 301	0	28 301
Sum brutto utlån	3 699 137	311 221	28 301	3 654 274	4 038 659
Nedskrivninger	-622	-699	-3 134		-4 455
Sum utlån til bokført verdi	3 698 515	310 522	25 167	3 654 274	4 034 204

Utlån til kunder fordelt på nivå for kredittkvalitet

2023 Pr. gruppe finansielt instrument:	Bedriftsmarked			Herav utlån til virkelig verdi	Sum utlån
	Steg 1	Steg 2	Steg 3		
Lav risiko (PD 0,00 - 0,49)	367 431	43 357	0		410 788
Middels risiko (PD 0,50 - 2,99)	185 344	75 975	0		261 319
Høy risiko (PD 3,00 - 99,99)	21 669	56 266	0		77 935
Misligholdt	0	0	35 847		35 847
Sum brutto utlån	574 444	175 598	35 847	0	785 889
Nedskrivninger	-834	-2 311	-14 524		-17 669
Sum utlån til bokført verdi	573 610	173 287	21 323	0	768 220

Som tabellene over viser, så har banken en lav andel høyrisiko, misligholdte og tapsutsatte lån (risikoklasse 9 – 11), på PM utgjør denne andelen kun 3,8% (3,1%) og på bedriftsmarkedet utgjør dette 14,5% (12,1%). Økningen på bedriftsmarkedet skyldes ett enkelt engasjement. Tallene i parentes er for 31.12.2022.

Kredittforringede engasjement	2023	2022
Brutto misligholdte engasjement - over 90 dager	11	6 968
Nedskrivning steg 3	6	1 006
Netto misligholdte engasjement	5	5 962
Andre kredittforringede engasjement	69 874	31 196
Nedskrivning steg 3	17 652	5 858
Netto kredittforringede, ikke misligholdte engasjement	52 222	25 338
Netto misligholdt og kredittforringede engasjement	52 227	31 300

Tabellen viser at vi har en meget lav andel misligholdte engasjement og utviklingen de siste årene er positiv. Når det gjelder økningen på kredittforringede, ikke misligholdte engasjement skyldes dette ett enkelt engasjement.

Viser også til bankens årsrapport for flere detaljer.

7. Godtgjørelsesordninger

7.1 Retningslinjer for godtgjørelsesordninger

Etter Finansforetaksforskriftens §§ 15-1 til 15-7 skal banken ha en godtgjørelsesordning som skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med bankens risiko, motvirke for høy risikotaking, og bidra til å unngå interessekonflikter.

Bankens godtgjørelsesordning skal gjelde for alle ansatte. Videre skal retningslinjene for godtgjørelse være godt kjent for alle ansatte. Det skal etableres særskilte regler for godtgjørelse for ledende ansatte, for tillitsvalgte, for ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for bankens risikoenksponering, og for ansatte med kontrolloppgaver.

Bankens godtgjørelsesordning skal

- bidra til at banken beholder relevant kompetanse og tiltrekker seg nødvendig kompetanse sine overordnede mål
- være i samsvar med bankens strategiske plan
- bidra til å fremme og gi incentiver til god styring og kontroll med bankens risiko på både kort og lang sikt
- motvirke høyere risikotaking enn bankens risikotoleranse definert i risikopolicyer og andre styrende dokumenter
- bidra til at kundenes interesser ivaretas, og at interessekonflikter unngås

Godtgjørelsesordningen skal være i tråd med forskriftskravene i Finansforetaksforskriften (heretter kalt Forskriften) og i tråd med Finanstilsynets tilhørende rundskriv.

Styrets ansvar

Det er styrets ansvar å sørge for at banken har retningslinjer og rammer for godtgjørelsesordningen som samsvarer med bankens mål, risikoprofil og strategiske plan.

Styret skal vedta retningslinjene for godtgjørelse, godkjenne endringer eller unntak fra retningslinjene, samt vurdere/overvåke effektene. Det er også styrets ansvar å sørge for at banken praktiserer retningslinjene og rammene for godtgjørelsesordningen i banken.

I utformingen og oppfølgingen av bankens godtgjørelsespolitikk skal ledelsen forelegge styret innspill fra risikostyrings – og compliancefunksjonen, HR og andre relevante funksjoner i banken.

Type Godtgjørelse

Retningslinjene setter rammer for lønn, bonus og alle andre former for godtgjørelser til bankens ansatte, inklusive naturalytelser som fri telefon, fri bil og subsidierte boliglån.

Bankens godtgjørelsesordning består for tiden av følgende hovedelementer

- Fastlønn
- Variabel lønn (bonus)
- Pensjons – og forsikringsordninger
- Ulike naturalytelser

Banken tilbyr følgende hovedformer for naturalytelser

- Fri avis /tidsskrifter
- Fri mobiltelefon og internett
- Lån med pant i bolig på visse vilkår
- Ulike rabatter innenfor bankens produkter
- Tilbud om egenkapitalbevis/ansattprogram ved fremtidige emisjoner
- Hjemmekontor/reisekontorløsning
- Fri bilordning

Variabel eller fast godtgjørelse

Om en godtgjørelse skal anses som fast eller variabel, må vurderes konkret. En godtgjørelse vil som regel anses som fast når

- tildelingen og størrelsen er basert på forutbestemte, ikke-skjønnsmessige kriterier,
- godtgjørelsen reflekterer den ansattes stillingsnivå, ansvar og erfaring,
- den ikke kan tilbakebetales, reduseres eller annulleres av banken,
- ikke gir insentiver til risikotaking og ikke er knyttet til resultatoppnåelse.

Retningslinjer for variabel godtgjørelse

Banken har en ordning for overskuddsdeling som gjelder alle ansatte basert på bestemte kriterier. Ekstrabetalingen er en del av en generell, ikke skjønnsmessig fastsatt politikk, som omfatter hele banken og som ikke gir insentiv til å ta risiko på vegne av banken.

Prinsipper for tildeling skal fortrinnsvis besluttes etter regnskapsårets avslutning, basert på prestasjoner gjennom året.

Ordningen er basert på følgende kriterier:

- Omfatter alle ansatte.
- Er basert på generelle kriterier og innebærer ikke skjønn i forhold til enkeltansatte.
- Skal ikke gi insentiveffekt når det gjelder overtagelse av risiko.
- Skal utgjøre maksimalt 1,5 ganger månedslønn per ansatt, der banken enten kan benytte en lik prosentsats eller et likt beløp for alle ansatte ved beregning av den variable godtgjørelsen. Dersom det benyttes et likt beløp for alle ansatte, skal månedslønnen til den ansatte med lavest lønn legges til grunn ved beregningen.
- Samlet variabel godtgjørelse skal ikke begrense bankens evne til å styrke den ansvarlige kapitalen og skal kun opptjenes eller utbetales dersom det er forsvarlig ut fra bankens samlede økonomiske stilling.

Drangedal Sparebank utarbeider en generell bonusordning hvert år i samarbeid med bankens tillitsvalgte, som godkjennes av styret. Banken skal ikke ha variable godtgjørelsesordninger for styret og forstanderskap.

Gruppering av ansatte

Følgende ansatte defineres som ledende ansatte:

- Tillitsvalgte, dvs. bankens styre, forstanderskap og valgkomite
- Adm. banksjef
- Alle medlemmer av bankens ledergruppe (de med kontrolloppgaver er spesifisert nedenfor)

Følgende ansatte defineres som ansatte med kontrolloppgaver:

- Ansvarlig for risiko og compliancefunksjonen
- Økonomi og Likviditetsansvarlig (Ass. Banksjef)
- Kredittsjef
- Depot
- Økonomimedarbeider
- HMS Ansvarlig

- AHV Ansvarlig
- IT-ansvarlig

Godtgjørelse til ansatte med kontrollansvar skal være uavhengig av resultatet i forretningsområdet som de kontrollerer.

Godtgjørelsesutvalg

Styret utgjør bankens godtgjørelsesutvalg.

Internkontroll og Rapportering

Styret skal en gang per år revidere retningslinjene for godtgjørelse, En rapport som dokumenterer årlig gjennomgang av godtgjørelsesordningen skal forelegges styret. Rapporten utarbeides av adm. banksjef, og skal inkludere eventuelle innspill fra interne kontrollfunksjoner.

Rapporten skal legges fram for revisor i forbindelse med den årlige revisorgjennomgangen av risikostyring og internkontroll, og inngår i revisors oppsummering om dette. Kopi av rapporten skal på forespørsel oversendes Finanstilsynet.

7.2 Kvantitative opplysninger om godtgjørelser

Tabell under viser utbetalt godtgjørelse i 2023 for bankens styre, toppledelse, øvrig ledelse og ansatte med spesielt kontrollansvar i banken. Tall i 1.000.

		Styre	Toppleidelse	Øvrig toppleidelse	Andre identifiserte ansatte
Fast godtgjørelse	Antall identifiserte ansatte	8	2	5	1
	Total fast godtgjørelse	595	4000	4505	1015
	Herav: kontantbasert	595	3276	3957	857
	(Gjelder ikke i EU)				
	Herav: aksjer eller tilsvarende eierandeler				
	Herav: instrumenter som er knyttet til aksjer eller tilsvarende ikke-kontante instrumenter				
	Herav: andre instrumenter				
	(Gjelder ikke i EU)				
	Herav: andre former		724	548	158
	(Gjelder ikke i EU)				
Variabel godtgjørelse	Antall identifiserte ansatte				
	Total variabel godtgjørelse		100	101	17
	Herav: kontantbasert		100	101	17
	Herav: utsatt				
	Herav: aksjer eller tilsvarende eierandeler				
	Herav: utsatt				
	Herav: instrumenter som er knyttet til aksjer eller tilsvarende ikke-kontante instrumenter				
	Herav: utsatt				
	Herav: andre instrumenter				
	Herav: utsatt				
	Herav: andre former				
Herav: utsatt					
Total godtgjørelse (2 + 10)	595	4100	4606	1032	

